

ЕВРОПЕЙСКИ СЪ

НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ НА
ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

НАРЪЧНИК

ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

СЪДЪРЖАНИЕ

Терминологичен речник	4
Списък на използваните съкращения	5
Въведение	6
Раздел I. Обща информация	7
Раздел II. Изпълнение на общински проекти, съфинансирани от ЕСИФ с финансови инструменти	10
2.1.Общи бележки	10
2.2.Договор за финансиране	10
2.3.Проследяване на изпълнението на ключови клаузи от договора с финансовия посредник	11
2.3.1.Усвояване на кредита	11
2.3.2.Цена (размер на отпуснатия кредит)	12
2.3.3.Погасяване на кредита	13
2.3.4.Специални условия	13
2.3.5.Други кредити	13
2.3.6.Информация и публичност за подкрепата	13
2.3.7.Временно спиране и възобновяване на изпълнението на проект	14
2.3.8.Задължения на кредитополучателя при верификация на разходи за СМР	15
2.4.Правила за отчитане на разходите, финансирани с финансов инструмент	17
2.4.1.Насоки на Европейската комисия за някои разходи	17
2.4.2.Насоки на УО на ОПРР за отчитане на проект с комбинирано финансиране	18
2.4.3.Изисквания към счетоводната системата и отчетността	20
2.4.4.Допустимост на разходите	21
2.4.5.Недопустими разходи	21
2.4.6.Третиране на Данък върху добавената стойност	22
2.4.7.Искане за усвояване на кредит. Представяне на фактура	23
2.4.8.Документация към фактурата	24
2.4.9.Плащания по проекти с комбинирано финансиране	24
2.4.10.Форма на регулярна отчетност	25
2.4.11.Мониторинг и проверки на място, осъществявани от финансовия посредник и от Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България	25
2.4.12.Изпълнение на индикаторите	26
2.5.Правила за съхранение и архивиране на информацията за разходване на средства от финансови инструменти	27
2.6.Погасяване на средства по финансови инструменти	28
2.7.Неизпълнение и принудително изпълнение по договори за финансови инструменти	30
Раздел III. Практически казуси и резюмента	32

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Този документ е изготвен в изпълнение на проект „ПРОГРЕС-Подкрепа за развитие на общините, градовете и регионите за европейско сближаване”

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ДДС	Данък върху добавената стойност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕФР	Европейски фонд за развитие
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата на ЕС в България 2020
КСС	Количествено-стойностна сметка
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУИОПРР	Наръчник за управление и изпълнение на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020
ОП	Оперативна програма
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020
ПО	Приоритетна ос
РФГР	„Регионален фонд за градско развитие“ АД (ФГР-Север)
СМР	Строително-монтажни работи
ФГР	Фонд за градско развитие
ФИ	Финансов инструмент
ФМФИБ	„Фонд мениджър на финансовите инструменти в България“ АД
ФУГ	„Фонд за устойчиви градове“ АД (ФГР-Юг и ФГР-София)
УО	Управляващ орган

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият Наръчник представя накратко основните изисквания към изпълнението и отчетността на общински проекти, финансирани с финансови инструменти¹. Той е първият по рода си документ с указания и насоки към общините – крайни получатели на подкрепа, за изискванията на финансовите посредници и на другите контролни органи към управлението и отчетността на проекти, подкрепени с финансов инструмент. За изготвянето му са ползвани данни и информация от финансовите посредници на Фонда за градско развитие (виж по-долу), Детайлните правила на УО на ОПРР към проекти, реализирани с финансови инструменти, и общите Методически указания на УО на ОПРР към изпълнението на финансирани със средства от програмата проекти.

Макар общините да са натрупали вече значителен опит в управлението и изпълнението на проекти, и много добре да познават приложимото законодателство и изискванията на съответните оперативни програми, изискванията към управлението и отчетността на проекти, финансирани с финансови инструменти малко се различават от изискванията към проекти, подкрепени само с безвъзмездна финансова помощ. Затова настоящият Наръчник представя основните изисквания и правила за управление, изпълнение и отчетност на такива проекти.

Към датата на изготвяне на Наръчника подкрепа на общините с финансови инструменти се предоставя само от Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. чрез Фонда за градско развитие (ФГР). Той е структуриран в три клона. Финансовият посредник за ФГР-Юг и ФГР-София е един и същ и поради това информацията за тях е представена общо.

Фонд	 ФГР - Юг и ФГР – София
Финансов посредник	Обединение „Фонд за устойчиви градове“ (ФУГ) Адрес: София 1000, ул. „-6ти септември“ 1, ет. 3 Телефон за връзка: 10 23 988/02 office@citiesfund.bg; https://www.citiesfund.bg/

Фонд	 ФГР – Север
Финансов посредник	Регионален фонд за градско развитие (РФГР) Адрес: София 1303, бул. „Александър Стамболийски“ 73 Телефони за връзка: 46 06 937/02 ;00 06 937/02 http://jessicafund.bg/bg/

Информацията в Наръчника е организирана в три раздела. Първият накратко припомня дефиницията за „финансов инструмент“, видовете финансови инструменти, приложимото законодателство и институционална рамка, както и оперативните програми, от които се отпускат средства на общините чрез финансови инструменти. Вторият раздел представя изискванията към изпълнението и отчетността на проекти, финансирани с финансови инструменти или в комбинация между финансови инструменти и безвъзмездна

¹ Настоящият наръчник е разработен от експерти на консорциум „Екорис и партньори“ в изпълнение на дейност „Осигуряване на специфична подкрепа на общините при подготовката и изпълнението на проекти, съфинансирани от ЕСИФ“ по проект „ПРОГРЕС“ на Националното сдружение на общините в Република България, финансиран от ОП „Добро управление“.

финансова помощ. И накрая са описани някои практически казуси и предизвикателства при изпълнението на такива проекти.

РАЗДЕЛ I. Обща информация

Общините вече са натрупали значителен опит в разработването и реализирането на проекти, съфинансирани със средства от ЕС и много добре познават приложимото законодателство и изискванията на съответните оперативни програми. Въпреки това, още в самото начало е добре да се припомни какво се има предвид под „финансов инструмент“. По смисъла на законодателството то може да значи две неща.

Според текстовете на чл. 4 на Закона за пазара на финансови инструменти за финансови инструменти се считат прехвърлими ценни книжа (като акции, облигации и групи), инструменти на паричния пазар, дялове на предприятия за колективно инвестиране, опции, фючърси, суапи, и други. Наименованието на закона подсказва, че тези финансови инструменти се предлагат и търгуват на финансовите пазари. За съжаление борсовата търговия в България все още не е добре развита и тези инструменти почти нямат практическо приложение за дейността на общините.

Понятието „финансов инструмент“ в контекста на европейските политики, обаче, има съвсем различно значение. За такива се считат кредитите, гаранциите и дяловото участие, предлагани от търговски банки, голяма част от парите за които са осигурени не от частните депозити (спестявания) на физически и юридически лица, а от публични източници (европейски и национални), т.е. от бюджета на ЕС и националната държава. Настоящият наръчник се отнася именно до изпълнението на проекти, подкрепени с финансови инструменти по смисъла, използван в контекста на политиките и финансирането от ЕС. Според Финансовия регламент на ЕС, финансовият инструмент (ФИ) е специализирана мярка за финансова подкрепа на ЕС по формата на капиталова, квазикапиталова инвестиция, заем, гаранция или друг инструмент за поделение на риск, който също може да бъде комбиниран с друга финансова подкрепа, средства при споделено управление или средства от Европейския фонд за развитие (ЕФР)².

Финансови инструменти се използват за подкрепа на инвестиции, които се очаква да бъдат финансово жизнеспособни, но не могат да генерират достатъчно финансиране от пазарен източник³. През следващия програмен период (2021-2027) дефиницията за финансов инструмент претърпява развитие. Под финансов инструмент се разбира структура, чрез която се предоставят финансови продукти, а под финансов продукт - гореизброената вече форма на финансова подкрепа.

Проектите, финансирани с финансови инструменти, трябва да са съобразени с регулационни актове на ЕС. Сред тях са Финансовия регламент на ЕС (Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046), въвеждащ определението за финансови инструменти, Регламента за общоприложимите разпоредби за програмен период 2014-2020 (Регламент (ЕС) 1303/2013), даващ допълнителни пояснения на понятието „финансов инструмент“ и др. Следва да се имат предвид и текстовете на Общия регламент за групово освобождаване (Регламент (ЕС) № 651/2014), който обявява някои категории помощи за съвместими с Вътрешния пазар. На национално равнище Законът за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове определя институционалната рамка за управление на средствата от Европейския фонд за регионално развитие. Текстовете му предвиждат

² Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 година за финансовите правила, Дял I, чл. 2;

³ Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби, Дял IV, чл.

финансовите инструменти да се изпълняват чрез Фонд на фондовете. Фондът е създаден като обособен финансов ресурс и се управлява въз основа на финансово споразумение, сключено между ръководителя на управляващия орган на съответната програма и управителя на Фонда.

Управлението на финансовите инструменти се осъществява посредством предоставяне на средствата от Фонда на фондовете на финансови посредници (вкл. кредитни и финансови институции, фонд мениджъри и др.). Те допълват съответния инструмент с частен ресурс и предоставят средствата на допустими крайни получатели под формата на заеми, гаранции, капиталово и квази-капиталово финансиране.

През програмен период 2014-2020 г. в България се прилагат финансови инструменти по четири оперативни програми: ОП „Иновации и конкурентоспособност“, ОП „Развитие на човешките ресурси“, ОП „Региони в растеж“ и ОП „Околна среда“. Общините са допустими крайни получатели само по последните две програми.

Финансовият инструмент по ОП „Региони в растеж“ е Фонда за градско развитие (ФГР). Той е продължение на инициативата JESSICA от преходния програмен период. Финансиране по фонда се предоставя на 39 общини. Сумите възлизат на 353,3 млн. лв. от ОПРР; от финансовите посредници е осигурено допълнително финансиране в размер на около 246,7 млн. лв. Индикативното разпределение на средствата е както следва: 320,2 млн. лв. за заеми и 33,1 млн. лв. – за гаранции.

Чрез Фонда за градско развитие се подкрепят проекти по две приоритетни оси на ОПРР – ПО1 и ПО6. По ПО1 подкрепата е насочена към подобряване на градската среда, стимулиране на икономическия растеж в регионите и повишаване на енергийната ефективност. Общините не са избираеми за подкрепа чрез финансов инструмент в областта на енергийната ефективност, тъй като финансовите инструменти са насочени към собственици на еднофамилни жилища и студентски общежития. По ПО6 допустими са проекти за развитие на туризма, свързани с недвижима културна ценност, с категория „национално или световно значение“.

Фондът за градско развитие е структуриран в три клона. Финансовият посредник за ФГР-Юг и ФГР-София е един и същ („Фонд за устойчиви градове“) и поради това информацията за тях е представена общо. Финансовият посредник за ФГР-Север е „Регионален фонд за градско развитие“ АД

Фонд	 ФГР - Юг и ФГР – София
Средства по фонда	За ФГР – Юг 135.5 млн. лв. от ОПРР За ФГР – София 87,4 млн. лв. от ОПРР
Допустими общини	За ФРГ – Юг: Проекти за градско развитие: Благоевград, Бургас, Хасково, Ямбол, Кърджали, Кюстендил, Пазарджик, Перник, Пловдив, Сливен, Смолян, Стара Загора, Димитровград, Асеновград, Карлово, Дупница, Петрич, Гоце Делчев, Казанлък, Панагюрище, Велинград Проекти за туризъм и културно наследство: Благоевград, Бургас, Хасково, Ямбол, Кърджали, Кюстендил, Пазарджик,
	Перник, Пловдив, Сливен, Смолян, Стара Загора За ФРГ – София: Столична община

Финансов посредник

Обединение „Фонд за устойчиви градове“ (ФУГ)
Адрес: София 1000, ул. „6-ти септември“ 1, ет. 3
Телефон за връзка: 02/988 23 10
office@citiesfund.bg; <https://www.citiesfund.bg/>

Фонд	 ФГР – Север
Средства по фонда	130,4 млн. лв. финансиране по ОПРР
Допустими общини	Проекти за градско развитие: Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Горна Оряховица, Добрич, Ловеч, Лом, Монтана, Плевен, Разград, Русе, Свищов, Силистра, Търговище, Шумен. Проекти за туризъм и културно наследство: Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Ловеч, Монтана, Плевен, Разград, Русе, Силистра, Търговище, Шумен.
Финансов посредник	Регионален фонд за градско развитие (РФГР) Адрес: София 1303, бул. „Александър Стамболийски“ 73 Телефони за връзка: 02/937 06 00; 02/937 06 46 http://jessicafund.bg/bg/

ОПОС 2014-2020 предвижда да предоставя подкрепа чрез финансови инструменти в три области: ВиК инфраструктура (ПО1), отпадъци (ПО2) и подобряване качеството на въздуха (ПО5), като общините ще са избираеми за подкрепа само в секторите „отпадъци“ и „въздух“. Към юни 2020 г. все още няма работещ финансов инструмент в тези две области.

РАЗДЕЛ II.

Изпълнение на общински проекти, съфинансирани от ЕСИФ с финансови инструменти

Настоящият раздел на Наръчника представя правилата и изискванията към изпълнението и отчетността на проекти, реализирани с подкрепа от финансов инструмент. Тъй като изискванията и указанията на двата финансови посредника на Фонда за градско развитие са сходни, информацията не е разделена, както в Наръчника за кандидатстване.

2.1. Общи бележки

Реализирането на проекти, съфинансирани със средства от Европейските структурни и инвестиционни фондове, предвиждащи инвестицията да се осъществи само с финансов инструмент, или в комбинация между финансов инструмент и безвъзмездна финансова помощ, все още не е масова практика в България. Някои крайни получатели в България обаче, включително по-големи общини, имат опит с изпълнението на проекти, финансирани от Европейската банка за възстановяване и развитие (като водните проекти на Русе, Стара Загора и други по-големи градове в страната).

Изпълнението и отчетността на проектите, осъществявани с подкрепа от финансов инструмент, обикновено следват правилата и изискванията на финансиращата институция. Вероятно това и все още слабата разпространеност на такива проекти са две от причините досега да не е изготвен единен документ с правила и насоки, независимо дали ще се казва Наръчник, Ръководство или Препоръки.

Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка публикуват редица документи, включително Ръководства и изследвания, за прилагане на финансовите инструменти при ползване на подкрепа от Европейските структурни и инвестиционни фондове⁴. Част от тях представят реализиран вече проект и затова тези т.нар. Case Studies могат да бъдат полезен източник на информация и вдъхновение за българските общини. За съжаление обаче Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка нямат (поне засега) насоки към крайните получатели на подкрепата за това как да управляват и отчитат своите проекти пред институциите, предоставили им финансовия инструмент.

Сравнително кратки насоки и препоръки към изпълнението и отчетността е изготвил Управляващия орган на ОПРР – единствената засега оперативна програма в България, от която се предоставя подкрепа под формата на финансов инструмент. Релевантните текстове, заедно с указанията на Европейската комисия към управляващите органи на оперативните програми на гържавите членки към третирането на някои видове разходи, са инкорпорирани в текстовете на Наръчника, на съответното място.

2.2. Договор за финансиране

Най-важният за крайните получатели на подкрепа от финансов инструмент е Договорът с финансовия посредник. Неговите клаузи съдържат всички изисквания към изпълнението и отчетността на проекта. Следва да се обърне внимание на това, че Договорът за финансовия инструмент и Договорът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) са свързани. В случай че, поради една или друга причина, Договорът за БФП бъде изменен, дори незначително, крайният получател следва незабавно да информира финансовия посредник за извършените промени и да му предостави копие от анекса с изменените клаузи, с които се променя Договора за БФП.

⁴ Виж интернет страницата на FI-compass: <https://www.fi-compass.eu/>.

Договорът за предоставяне на финансов инструмент за реализиране на проекта се сключва с финансовия посредник. В структурата на финансовите посредници участват търговски банки, които осигуряват частното финансиране в инструментите, и които управляват процеса по отпускане и погасяване на заема (или по предоставяне и изтичане валидността на гаранцията). В този смисъл, в общия случай Договорът за финансовия инструмент се изготвя от търговската банка по нейн образец. Понеже всеки един договор за кредит е с индивидуални условия (като размер на заема, лихва, срок за погасяване, гратисен период и пр.), макар да съдържа сходни общи клаузи, няма как да се изготви и публикува образец като референтен документ. Затова Наръчникът не препраща към конкретни клаузи, и в приложение не е дадено примерно съдържание на Договор за финансов инструмент.

Тук е мястото да се обърне внимание на това, че е много важно и следва още в началото да се каже, че и при подписване на Договора, и през целия срок на изпълнение на проекта трябва да се четат договорните клаузи. Не е препоръчително да се разчита на памет след първоначалното запознаване с тях. Повечето общински служители са натоварени; често са ангажирани с реализиране на повече от един проект; изискванията към отчетността на изпълняваните с европейско финансиране проекти може да са сходни, но във всички договори има нюанси, още повече в тези с банките. Затова е силно препоръчително при подготовката на отчетността към банката, при избора на изпълнителите и при плащанията към тях, крайните получатели отново и отново да изчитат съответните клаузи на Договора. Когато указание или изискване е неясно, или пък техният казус не е регламентиран с Договора, то силно препоръчително е да се свържат с финансовия посредник, за да обсъдят ситуацията и да намерят взаимно-приемливо решение.

2.3. Проследяване на изпълнението на ключови клаузи от договора с финансовия посредник

Още в самото начало следва да се каже, че проследяването на изпълнението на Договора между финансовия посредник и общината – краен получател на подкрепа с финансов инструмент предполага поддържането на регулярен контакт между двете страни, а от страна на финансовия посредник – знание за кредитополучателя. В тази връзка е препоръчително общината да номинира лице за контакт (най-добре ръководителя на проекта), с което финансовият посредник да поддържа връзка и да обменя информация, когато е необходимо.

Като цяло, Договорът с финансовия посредник съдържа четири типа клаузи: за усвояване на кредита; за погасяване на кредита; цена (размер на кредита); и специални условия. Финансовият посредник проследява изпълнението на всички клаузи от Договора за кредит. При комбинирано финансиране, изпълнението на Договора за безвъзмездна финансова помощ се следи от УО на ОПРР, а финансовият посредник и управляващият орган на програмата си сътрудничат в случай на несъответствие във времето или в начина на усвояване на отпуснатите средства, или при нарушение на единия или другия договор.

2.3.1. Усвояване на кредита

Пог „срок за усвояване на кредита“ се разбира периодът, през който общината може да получи парите. Например, срокът може да бъде от 01.04.2020 г. до 31.03.2022 г. Тоест не е задължително общината да усвои средствата наведнъж; обикновено това се случва на няколко транша, съобразно предвидените в проекта дейности за финансиране с финансов инструмент и действителният период за плащане към изпълнителя. Практиката до момента показва, че кредитът се усвоява на няколко части.

За разлика от договорите за безвъзмездна финансова помощ, при които средствата се изплащат за възстановяване на извършените от бенефициента разходи след представяне на междинен и/или на окончателен отчет (доклад), по Договора за подкрепа с финансов инструмент изплащането на сумите се случва веднага. Тоест кредиторът отпуска (предоставя) исканата от общината – краен получател сума непосредствено след представяне на документ за извършеното към изпълнителя плащане.

Например, община реализира проект, предвиждащ избор на изпълнител за извършване на строително-монтажни работи. Процедурата е приключила, изпълнителят е избран, работата по проекта и по съответната дейност започва. След 2 месеца (съгласно условията на Договора между общината – краен получател и изпълнителя на строителните работи) възложителят следва да заплати част от или изцяло извършените към момента разходи. Това той прави със собствени (бюджетни) средства. Непосредствено след това следва да изготви и представи пред финансовия посредник документите, удостоверяващи извършеното плащане и да поиска същата сума да бъде преведена по сметка на общината. Много е възможно тази сума да представлява част от отпуснатия кредит; останалите средства могат да се усвоят на следващ етап, съобразно естеството на проекта и клаузите в договорите с изпълнителя по него.

Финансовият посредник, при получаване на документите, с които общината иска усвояване на кредита, извършва проверка на искането за плащане за съответствие с количествено-стойностната сметка (КСС). Договорът с избрания изпълнител, заедно с приложенията към него, включително КСС, се предоставят на финансовия посредник и се прилагат в досието за отпуснатия кредит (или за друг тип подкрепа, предоставена от него). В случай че финансовият посредник установи разминаване с предварително заложеното и одобрено с Договора за предоставяне на средства под формата на финансов инструмент, същият може да поиска общината да коригира фактурата (и/или другите документи, с които отправя искане за усвояване на заема).

Тук следва да се напомни, че в случаите на комбинирано финансиране (реализиране на проекта с финансов инструмент и с безвъзмездна финансова помощ) Договорът с финансовия посредник (или поне повечето клаузи в него) влизат в сила от датата на влизане в сила (а не на подписване) на Договора за БФП. Тоест за да бъдат легитимни действията и исканията на крайния получател по Договора за финансовия инструмент, Договорът за БФП, сключен с Управляващия орган на ОПРР, трябва да е влязъл в сила.

2.3.2. Цена (размер на отпуснатия кредит)

Цената на кредита представлява неговият размер. Например, ако в клаузата с цената е записано 300 000.00 лв., то размерът на отпуснатия заем е триста хиляди лева. Тук не трябва да се забравя, че крайният получател не е задължен да усвои цялата сума, но не може да поиска повече пари. В Наръчника за прилагане на финансови инструменти при подготовката на общински проекти се обръща внимание на това, че в Бизнес плана е възможно, дори препоръчително, да се предвиди малък финансов буфер, т.е. исканата от банката сума да е малко по-голяма от тази, която калкулациите показват, че ще е необходима за реализиране на проекта.

Това е така, защото, ако по време на изпълнение на проекта се установи, че е налице нужда от допълнителни средства, финансовият посредник, дори и да иска, не може да ги отпусне. В такива случаи общината ще трябва отново да мине през цялата процедура по кандидатстване: изготвяне и подаване на апликационна форма (Формуляр за кандидатстване или Искане за кредит, в зависимост от това пред кой финансов посредник се подават документите), Бизнес план и приложимите документи, преглед, анализ и оценка на проекта, и евентуално одобрение и вземане на решение за отпускане на нов заем.

Краиният получател дължи на финансовия посредник предварително договорена лихва и определени такси за управление и обслужване на отпуснатия кредит. Техният размер е индивидуален за всеки отделен проект и се определят от съответната банка съобразно предвидените дейности и плащания. Като цяло, обаче, ценообразуването по договорите за подкрепа с финансови инструменти е обвързано с пазарните индекси за сходни продукти.

2.3.3. Погасяване на кредита

Погасяването на заема се извършва съобразно приложения към Договора погасителен план. Погасителният план, в повечето случаи в табличен вид, съдържа информация за схемата на връщане на заема към банката, включително падежна дата на вноската, размер на вноската, каква част от нея е лихва и каква – за погасяване на главницата, размера на оставащите задължения след всяко плащане и в случай че е приложимо – премия по застраховката на кредита. Практиката до момента показва, че за общините е по-удобно връщането на кредита да се осъществява на равни, а не на ануитетни вноски. Затова погасителният план към повечето договори за кредит предвижда еднакви вноски по кредита (лихва и главница, след гратисния период, когато такъв е предвиден).

В общия случай плащанията за обслужване на дълга се извършват ежемесечно и служителите на съответния финансов посредник своевременно напомнят за предстоящо плащане по Договора.

Срокът за връщане на заема може да се промени. В повечето случаи промяната представлява удължаване на предварително заложения срок. Това се извършва с подписване на анекс към основния Договор за подкрепа с финансов инструмент. Условие за такава промяна е отправяне на формално, в писмен вид, мотивирано искане от кредитополучателя. Мотивирано искане означава в него да бъдат изброени причините за исканата промяна. Примерна причина може да е забава в изпълнението на договор за строителство или за строително-ремонтни работи, поради неблагоприятни климатични условия, форсмажорни обстоятелства, обжалване на тръжни процедури и пр. – все обстоятелства, които не зависят от волята и благоразумното управление на проекта.

2.3.4. Специални условия

Специалните условия за оказване на подкрепа с финансов инструмент са различни за различните проекти. Няма образец или стандартна клауза в Договора за кредит; изготвят се съобразно естеството на предвидените за реализиране на проекта дейности и планирани инвестиции, и условията, при които ще се усвоява кредита.

2.3.5. Други кредити

Важна клауза в Договора с финансовия посредник е тази, изискваща получаване на съгласие общината да сключи нови кредитни договори с други кредитори. Тоест, ако общината планира да изтегли друг заем след датата на сключване на Договора с финансовия посредник, трябва да получи неговото съгласие за това.

2.3.6. Информация и публичност за подкрепата

Друг тип клаузи са тези, уреждащи изискванията за осигуряване на информация и публичност за получената от Фонда за градско развитие подкрепа. Както при проектите, реализирани с безвъзмездни средства, и тези получаващи комбинирана подкрепа или подкрепа

само от финансов инструмент, следва да указват получаваната помощ от Фонда. Строителните площадки или обекти се обозначават с информационна (обяснителна) табела, а доставените стоки и изработваните материали (в зависимост от приложимото) следва да имат зелени стикери (или група подходяща визуализация).

В съответствие с установената практика следва да се организират откриващи и закриващи събития. Препоръчително е, а също така е и добра практика, планирането и организирането на събитията да се съгласува и координира с представители на финансов посредник, както и да се отправя покана към техни представители за участие в съответното събитие. Целта е популяризиране на получената от Фонда подкрепа и представяне пред заинтересованите страни на механизмите за това.

2.3.7. Временно спиране и възобновяване на изпълнението на проект

Макар и рядко, не е изключено изпълнението на даден проект да бъде временно спряно⁵. Изпълнението на договора може да бъде временно спряно само изцяло по инициатива на крайния получател, на финансов посредник или на УО на ОПРР, ако възникнат извънредни обстоятелства извън волята на страните по Договора, които възпрепятстват изпълнението или го правят трудно или рисковано.

„Извънредно обстоятелство“ е всяка непредвидена извънредна ситуация или събитие извън контрола и волята на страните, която пречи на която и да било от тях да изпълнява някое от своите договорни задължения, възникването му не може да се отгаде на умисъл или непредпазливост от тяхна страна (или от страна на техни изпълнители, представители или служители), не е възможно да бъде предвидена при спазване на принципа на добросъвестността и се окаже непреодолима. Дефекти в оборудването или материалите, или закъснения в предоставянето им на разположение, трудови спорове или стачки не могат да бъдат използвани за позоваване на извънредна ситуация. Някоя страна не носи отговорност за нарушение на нейните договорни задължения, ако е била възпрепятствана да ги изпълнява заради наличие на извънредна ситуация извън волята на страните.

Страната, изправена пред извънредна ситуация, информира другата страна незабавно, като посочва естеството, вероятната продължителност и предвидимите последици от проблема, и предприема всички мерки за свеждане до минимум на евентуални вреди.

Страната, на която станат известни извънредните обстоятелства, следва да поиска от другата страна съгласие за временно спиране на изпълнението като представя цялата необходима информация в срок до 10 (десет) календарни дни от датата на узнаване за извънредните обстоятелства. При наличие на извънредни обстоятелства всяка от страните може да се позове на тях и да поиска прекратяване на Договора в съответствие с приложимите условия. Ако Договорът не бъде прекратен, крайният получател е длъжен да направи необходимо, за да сведе до минимум срока на спиране на изпълнението и да го възобнови веднага щом обстоятелствата позволят това, като незабавно уведоми финансов посредник и УО на ОПРР за тези свои действия. В случай че изпълнението на договора е било спряно, срокът за изпълнение се удължава с период, равен на периода на временното спиране.

При необходимост от временно спиране на изпълнението на проекта крайният получател, в срок до 10 календарни дни след настъпване на обстоятелството (или в друг срок, указан в Договора с финансов посредник), обуславящо необходимостта от спиране, подава искане за временно спиране с информация относно обстоятелствата, като прилага доку-

⁵ Насоките в тази точка са адаптирани от Методическите указания на УО на ОПРР за изпълнение на договори за безвъзмездна финансова помощ по ОПРР 2014-2020 (версия 9, май 2020 г.); документът е достъпен на адрес: http://www.bgregion.eu/media/files/Ukazania%20za%20izpalnenie%20na%20dogovori/Ukazania%20za%20izpalnenie%20na%20dogovori%202020/Ukazaniq_OPRR2014-2020_ver10%2004.05.20.pdf.

ментите, доказващи наличие на „Извънредно обстоятелство“.

Финансовият посредник (и УО на ОПРР) разглежда искането за временно спиране на Договора и при необходимост изисква допълнителни документи и разяснения. В случай че временното спиране е свързано с издаването на административни или съдебни актове за избор на изпълнители, периодът на временно спиране (началната дата на временното спиране и началната дата на възобновяването) се определя от геня, следващ датата на узнаване от страна на крайния получател за възникване/ съответно за отпадане на обстоятелствата, обуславящи спирането. В случай че временното спиране е свързано с издаването на Акт образец No 10, периодът на временно спиране (началната дата на временното спиране и началната дата на възобновяването) се определя от геня, следващ датата на издаване на Акт образец No 10 и геня на издаване на Акт образец No 11. Новата крайна дата за приключване на проекта се определя въз основа на периода на временно спиране (изчислява се като към датата за приключване на проекта се прибави продължителността на спирането в календарни дни), като това не променя общата продължителност на проекта в месеци.

В период на временно спиране всички дейности по проекта са спрени и не следва да бъдат изпълнявани. Разходи за дейности, извършени по време на спирането им, няма да бъдат покривани със средства от финансовия инструмент. В период на временно спиране се допуска издаване на разходо-оправдателен документ и извършване на разплащане само на разходи за дейности, извършени и приети от кредитополучателя преди временното им спиране.

Проектът възобновява автоматично своето действие при отпадане на обстоятелствата, довели до временно спиране и посочени в писмото за временно спиране. Крайният получател следва да възобнови изпълнението на проекта от датата на отпадане на обстоятелствата за временно спиране, посочени в писмото за временно спиране.

2.3.8. Загължения на кредитополучателя при верификация на разходи за СМР

Не е изключено по време на строителството да се установят разлики в предвидените количества на отделните видове строително-монтажни работи (СМР), вследствие направени точни измервания на мястото на изпълнение. В такива случаи, при необходимост от промяна в КСС не е нужно крайният получател да изпраща уведомително писмо и/или искане за предварително одобрение от финансовия посредник. Финансовият посредник ще приеме/няма да приеме частично или изцяло промяната при обработката на искането за усвояване на кредита, съобразно спазването от страна на крайния получател на приложимите условия.

Крайният получател задължително представя към искането за усвояване на кредита документи, подкрепящи исканите промени – заменителна таблица, констативни протоколи, становища на компетентни органи, заповедна книга, актове за приемане на СМР и др. Заменителната таблица се представя задължително във формат “xls.” (MS Office Excel) и “pdf.”

За покриване на разходи за СМР крайните получатели следва да ползват унифициран образец на Протокол за приемане на извършени СМР (бивш образец Акт 19) във формат “xls.” (MS Office Excel) и “pdf.” При съставяне на протоколите трябва ясно да се разграничат приетите СМР по вида разход – финансов инструмент, безвъзмездна финансова помощ, собствен принос, и/или непредвидени разходи. Към искането за плащане се представят всички съставени Протоколи за приемане на извършени СМР във формат “xls.” (MS Office Excel) и “pdf.”

Кредитополучателят следва да има предвид, че при проверката на всяко искане за усвояване на кредит финансовият посредник проверява изпълнението на следните условия:

- Искането за усвояване на кредит за тези промени е направено след приключване на СМР на обекта;
 - След направената промяна общата стойност на КСС към договора за строителство не се увеличава;
 - Промяната в количеството на всяка конкретна позиция в КСС не надвишава с повече от 15% първоначално определеното количество, както в посока увеличаване, така и в посока намаляване. Общата стойност на количествата надвишения до 15% от първоначално определеното количество се компенсират с общата стойност на количествата намаления до 15% от първоначално определеното количество.
- Намаленията над 15%, както и неизпълнените позиции, не могат да бъдат използвани за компенсиране на надвишени количества до 15%.
- Общата стойност на промените за целия период на изпълнение при намаляване на количествата на СМР не трябва да надвишава 10% от стойността на КСС към договора за строителство;
 - Общата стойност на промените за целия период на изпълнение при увеличаване на количествата на СМР не трябва да надвишава 10% от стойността на КСС към договора за строителство в случаите, когато се компенсират с намаляване на други количества. Увеличението в количествата на стойност над 10% от стойността на КСС не се компенсират с каквото и да е намаляване в количества и остава за сметка на крайния получател.

Не са допустими за проверка и изплащане изпълнени нови позиции в КСС към договора за строителство и промени в количествата на конкретна позиция от КСС над 15%. При искане за усвояване на кредита финансовият посредник ще провери и потвърди разходите до размера на количествата към договора за строителство. Актуваните в повече количества до допустимите 15% ще се потвърдят след приключване на СМР на обекта. Горепосочените условия ще бъдат проверявани от финансовия посредник чрез таблица „Проверка на признатите и непризнати за плащане разходи при промяна на КСС“, която се публикува на интернет страницата на ОПРР с цел информация и осъществяване на самоконтрол от бенефициентите.

В случай че в договора за строителство са включени СМР, които се покриват със собствени средства на общината, посочените по-горе условия се отнасят до безвъзмездната финансова помощ (и финансовия инструмент, когато е приложимо). Горните условия не се отнасят за договори за инженеринг.

В случай че се налага промяна/замяна на определен вид материал в конкретна позиция от КСС, то такава промяна/замяна е допустима, само в случай че качеството/техническите характеристики на новия вид материал са по-добри, а единичната цена за съответната позиция остава същата или е по-ниска, от съответната цена по договора с изпълнителя. При искане за усвояване на кредита за тази промяна, кредитополучателят задължително представя копие на документи, подкрепящи исканите промени – заменителна таблица, констатишни протоколи, становища на компетентни органи, заповедна книга, актове за приемане на СМР с отразена извършената промяна/замяна на материала, анализи на единичните цени на СМР и др.

В случай че в договора за строителство са включени СМР, които се покриват със собствени средства на общината, посочените по-горе условия се отнасят до безвъзмездната финансова помощ (и финансовия инструмент, когато е приложимо). Горните условия не се отнасят за договори за инженеринг.

2.4. Правила за отчитане на разходите, финансирани с финансов инструмент

2.4.1. Насоки на Европейската комисия за някои разходи

Насоките на Европейската комисия⁶ към управляващите органи на оперативни програми за приложимото за финансовите инструменти законодателство съдържат текстове относно допустимостта на някои разходи. Тези текстове биха били полезни и за общините. Представените по-долу насоки илюстрират виждането на Европейската комисия за допустимостта на някои видове разходи.

Данък върху добавената стойност

Данъкът върху добавената стойност (ДДС) на ниво краен получател е допустим, само за възстановимия тип помощ и във връзка с подкрепяната инвестиция. Когато финансовите инструменти се комбинират с безвъзмездни средства, разпоредбите на чл. 37, параграфи 7 и 8⁷ от Регламент (ЕС) № 1303/2013 (Регламентът за общоприложимите разпоредби), касаещи безвъзмездните средства се прилагат към частта за безвъзмездните средства.

Оборотен капитал

Оборотният капитал може да бъде включен като част от подкрепата, предоставяна на предприятията при тяхното създаване, като капитал в начален стадий (начален капитал), капитал за разширяване или за разрастване на дейността, капитал за укрепване общите дейности на предприятието или за реализиране на нови проекти, за навлизане на нови пазари или за нови разработки на съществуващи предприятия. Това е с цел да се стимулира частният сектор като доставчик на финансиране за предприятията и то само в рамките на приложимите правила за държавна помощ.

Завършени (приключени) проекти

Както при безвъзмездните средства, финансовите инструменти не трябва да осигуряват подкрепа на завършени проекти. Изключение от това правило са финансовите инструменти, които подкрепят инфраструктура с цел подпомагане на градското развитие

6 European Commission, Financial instruments in ESIF programmes 2014-2020. A short reference guide for Managing Authorities. Документът е достъпен на интернет-страницата на Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България, http://www.fmfib.bg/media/Regulacii/Nasoki_EK/FI_ESIF_programmes_2014_2020_reference_guide_for_MA_En.pdf.

7 Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета, ОJ L 347, 20.12.2013, p. 320–469.

Член 37. Финансови инструменти

7. Финансовите инструменти могат да се комбинират с безвъзмездни средства, лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси. Когато подкрепата от европейските структурни и инвестиционни фондове се предоставя чрез финансови инструменти и е комбинирана в една операция с други форми на подкрепа, пряко свързани с финансови инструменти, насочени към същите крайни получатели, включително техническа подкрепа, лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси, към всички форми на подкрепа в рамките на операцията се прилагат разпоредбите, приложими към финансовите инструменти. В тези случаи се спазват приложимите правила на Съюза за държавната помощ и се поддържа отделна отчетност за всяка форма на подкрепа.

8. Подкрепените от финансов инструмент на европейските структурни и инвестиционни фондове крайни получатели могат също така да получават помощ от друг приоритет или програма на европейските структурни и инвестиционни фондове или от друг инструмент, подкрепен от бюджета на Съюза, в съответствие с приложимите правила на Съюза за държавната помощ. В такъв случай се поддържа отделна отчетност за всеки източник на помощ и подкрепата от финансов инструмент на европейските структурни и инвестиционни фондове е част от операция с допустими разходи, различна от другите източници на помощ.

или обновяване на градската среда или диверсификация на селскостопанските дейности в селските райони. В тези случаи такава подкрепа може да включва сумата, необходима за реорганизация на гълговия портфейл за инфраструктура, представляваща част от новата инвестиция, до максимум 20% от общата сума на получената чрез финансов инструмент от програмата подкрепа за инвестицията.

Прехвърляне на предприятия

В случай на подкрепа за предприятия, придобиването на право на собственост като част от нова инвестиция не се счита за завършен проект, но има определени условия (например трябва да се извършва между независими инвеститори или трябва да е свързано поне с една дейност, посочена в Член 37, параграф 4⁸ на Регламента за общоприложимите разпоредби, като реализация на нови проекти или навлизане на нови пазари и т.н.).

Дълготрайност

Регламентът за общоприложимите разпоредби уточнява, че разпоредбите на член 71 относно дълготрайността на операциите не се прилагат за вноски към или чрез финансови инструменти. Това е така, защото при финансовите инструменти операцията се състои както от приноса към финансовия инструмент, така и от последващите инвестиции от финансовия инструмент, т.е. не само от инвестицията в краен получател. Въпреки това разпоредбите за управление и контрол изискват доказателства за използване на подкрепа от финансовия инструмент за предвидената цел в съответствие с приложимото законодателство. По време на инвестицията и при възстановяване на заема крайните получатели следователно са регистрирали дейността в държава-членка и икономическата дейност, за която е отпуснат заемът, се намира в съответната държава-членка и регион / юрисдикция на оперативната програма. Освен това всички връщани ресурси трябва да бъдат използвани повторно в полза на сходни дейности и крайни получатели в една и съща област на програмата.

2.4.2. Насоки на УО на ОПРР за отчитане на проект с комбинирано финансиране

В началото на юни 2020 г. Управляващият орган на ОПРР публикува Детайлни правила с насоки за предоставяне на съвместна подкрепа чрез финансови инструменти в комбинация с безвъзмездна финансова помощ⁹. В отделна точка се разглежда механизма за координация на отчитането, мониторинга и верификацията на проекти с комбинирано финансиране.

Комбинираното финансиране се осъществява при следване на ясно разграничение между допустимите дейности и разходи, финансирани от финансовия посредник и от УО на ОПРР за проекта, включително по отношение на ДДС. Предвид възстановимия характер

⁸ Член 37:

4. Когато с финансови инструменти се подкрепя финансирането на предприятия, включително МСП, тази подкрепа се насочва по-специално за създаване на нови предприятия, капитал на ранните етапи, т.е. първоначален и начален капитал, капитал за разрастване, капитал за засилване на общата дейност на дадено предприятие или за реализация на нови проекти, проникване на нови пазари или ново развитие на съществуващи предприятия, без да се засягат приложимите правила на Съюза за държавната помощ и в съответствие с правилата за отделните фондове. Такава подкрепа може да включва инвестиции както в материални, така и в нематериални активи, както и работен капитал в рамките на приложимите правила на Съюза за държавната помощ, с цел да се стимулира частният сектор като източник на финансиране за предприятията. Подкрепата може да включва и разходите за прехвърляне на правата на собственост върху предприятията, при условие че прехвърлянето се извършва между независими инвеститори.

⁹ Детайлни правила за предоставяне на съвместна подкрепа чрез финансови инструменти (ФИ) (в комбинация с безвъзмездна финансова помощ (БФП) по ОПРР 2014-2020, утвърдени от Управляващия орган на ОПРР и от Изпълнителния директор на ФМФИБ; документът е достъпен на адрес http://www.bgregio.eu/media/files/JESSICA/FI/Izmeneni%20detajlni%20pravila%202020_02.06.20.pdf.

на помощта, предоставяна чрез финансовия инструмент, се покриват извършените разходи от крайния получател в тяхната цялост, без да се прави разграничение на разходите във връзка с ДДС. Само в случаите, когато финансовият инструмент се съчетава с безвъзмездни средства, при определяне на допустимите разходи за финансиране с БФП се взема предвид начинът, по който е отчетен ДДС на равнище краен получател, като по отношение на безвъзмездните средства се прилагат разпоредбите на чл. 69, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013¹⁰.

Комбинацията от БФП и финансиране от Фонда за градско развитие може да обхваща една и съща разходна позиция, при условие че сумата от всички форми на комбинирана подкрепа не надхвърля общия размер на разходната позиция. Разходна позиция е бюджетна категория, която е дефинирана като допустима за финансиране от УО и финансовия посредник. Обикновено, когато е налице комбинация от безвъзмездно финансиране и финансов инструмент, всеки един от източниците е с ясно разграничаване на дейности и разходи, които попадат в обхвата на съответното финансиране. В случай че такова сегментиране не е възможно, следва да се определи процентното отношение на подкрепата от финансовия инструмент и безвъзмездната финансова помощ, при поддържане на адекватна одитна следа за всеки от източниците на финансиране. Съгласно чл. 37, параграф 9 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, безвъзмездните средства не се използват за възстановяване на подкрепа, получена от финансовия инструмент и финансовия инструмент не се използва за предварително финансиране на безвъзмездни средства.

В Детайлните правила на УО на ОПРР е даден следния пример: в проектно предложение на бенефициент „Х“ са определени допустими разходи за строително-монтажни работи в размер на 100 000.00 лв. Същите са дефинирани в етапа на оценката от финансовия посредник и УО на ОПРР, като за финансиране чрез финансов инструмент са определени средства в размер на 80 000.00 лв. и 20 000.00 лв с безвъзмездна финансова помощ. Бенефициентът/крайният получател следва да съхранява и предоставя разходооправдателни документи и документи с доказателствен характер (виж следващите точки в Насоките) за извършените разходи, посочени по отделните източници на финансиране – 80 000.00 лв. и 20 000.00 лв., и ненадхвърлящи общия размер от 100 000.00 лева. За всеки източник на финансиране, бенефициентът/крайният получател поддържа отделни записи в счетоводната система с ясно разграничени парични потоци за финансов инструмент и безвъзмездна финансова помощ. При издаден един разходооправдателен документ за съответната разходна позиция с комбинирано финансиране, бенефициентът/крайният получател поддържа отделна отчетност пропорционално за всяка форма на подкрепа. Отчитането на проекта от бенефициента в частта за БФП се извършва посредством Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз в България за програмния период 2014-2020 (ИСУН 2020) и в съответствие с разпоредбите на Договора за БФП с подаване на искане за плащане, придружено от съответните отчети и документация.

Отчитането на проекта в частта, финансирана с финансов инструмент се извършва пред финансовия посредник в съответствие с разпоредбите на Оперативното споразу-

¹⁰ Регламент (ЕС) № 1303/2013, Член 69: Специални правила за допустимост за безвъзмездни средства и възстановима помощ
3. Следните разходи не са допустими за финансиране от европейските структурни и инвестиционни фондове и от размера на подкрепата, прехвърлена от Кохезионния фонд в МСЕ, както е посочено в член 92, параграф 6:

- а) лихви по дългове, с изключение свързани с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- б) закупуването на незастроени и застроени земи на стойност над 10 % от общите допустими разходи за съответната операция. За изоставени земи и за такива, използвани преди това за промишлени цели, които включват сгради, това ограничение се увеличава на 15 %. При изключителни и добре обосновани случаи може да се разреши по-висок процент от горепосочените проценти за операции, свързани със съхранение на околната среда;
- в) данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим по националното законодателство за облагане с ДДС.

мение и Договора за кредитно финансиране.

С оглед недопускане на двойно финансиране на дейности със средства от БФП и финансов инструмент, към исканията за усвояване на суми по кредита, крайният получател следва да прилага копия на хартиен или на електронен носител на съответната документация (Виж по-долу), потвърждаваща целевото използване на средствата (например образец на Акт 19) по проекта. Документацията се съхранява от финансовия посредник с оглед възможността от извършване на проверки, включително чрез представяне на документите на Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България и УО на ОПРР при необходимост.

2.4.3. Изисквания към счетоводната системата и отчетността

Методическите насоки на УО на ОПРР към бенефициентите относно изискванията към счетоводната система и отчетността са приложими и при изпълнението на проекти с комбинирано финансиране. Затова крайните получатели и техните партньори или групи звена, участващи в изпълнението на проектите (в зависимост от приложимото), са длъжни да водят точна и редовна документация и счетоводна отчетност, отразяващи изпълнението на проекта, използвайки подходяща и адекватна счетоводна система, която осигурява аналитичност на отчетването на ниво Договор за подкрепа с финансов инструмент и Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Кредитополучателят осъществява хронологично, двустранно и аналитично счетоводно записване включително и на информацията за предоставения лимит по одобрени искания за плащане (приложимо за конкретен бенефициент от централната администрация), като попълва финансовите отчети в съответствие с изискванията и основните счетоводни принципи на Закона за счетоводството.

Счетоводните записвания, класификацията и осчетоводяваните данни трябва да са вярно и точно отразени в счетоводната система. Счетоводителят на кредитополучателя има пряк задължение да регистрира своевременно счетоводните операции в съответствие с приложимото законодателство/стандарт и настоящите указания. Счетоводната система може да е неразделна част от текущата счетоводна система на общината или допълнение към нея. Задължително е да се води отделна счетоводна аналитичност за разходите по проекта (включително по източник на финансиране), като данните, посочени в искането за усвояване на кредита и във финансовите отчети трябва да отговарят на тези в счетоводната система и да са налични до изтичане на сроковете за съхранение на документацията. Счетоводната и друг вид отчетност по проекта следва да позволява събирането на необходимите данни за осъществяване на финансово управление, мониторинг, одит, оценка и верификация.

При поискване, крайният получател трябва да е в състояние да представи на финансовия посредник извлечение от счетоводната система, от която да е видна изградената аналитичност към счетоводните сметки за разходите по проекта. При невъзможност за подобна справка от счетоводния софтуер, кредитополучателят следва да опише за всички използвани счетоводни сметки аналитичните нива, които отговарят на ОПРР и сключения договор/договори с финансовия посредник и УО на ОПРР.

Кредитополучателят трябва да поддържа отделни сметки за всяка форма на подкрепа (безвъзмездни средства, награди, възстановима помощ и финансови инструменти, или комбинация от тях) в съответствие с чл.37, §8 и чл.66 от Регламент 1303/2013 г.

Крайният получател се задължава да не допуска двойно финансиране на дейности по проекта от други източници или финансови инструменти на Европейския съюз или други донорски програми, като за целта осигурява ясна идентификация на разходооправдателните документи, които се отчитат по проекта. Всички разходооправдателни документи

по проекта трябва да се съставят самостоятелно от останалите документи на организацията. Трябва да са ясни, точни и да съдържат всички реквизити, съгласно българското законодателство.

Фактурите за извършена доставка трябва да съдържат подробна информация за доставката – наименование, брой, единична стойност, обща стойност. Ако горепосочената информация за доставката не се съдържа във фактурата, към нея се прилага опис, съдържащ подробна информация за извършената доставка.

Фактурите за извършени услуги трябва да съдържат подробна информация за услугите – наименование, брой, единична стойност, обща стойност. Ако горепосочената информация за услугите не се съдържа във фактурата, към нея се прилага опис, съдържащ подробна информация за извършените услуги.

2.4.4. Допустимост на разходите

За да бъдат допустими, разходите трябва да отговарят на следните условия:

- да са за дейности, определени и извършени под отговорността на управляващия орган на ОПРР и съгласно критериите за избор на операции, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРР;
- да са извършени от допустими по съответния приоритет на ОПРР 2014-2020 г. крайни получатели, съгласно критериите за избор на операции, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРР;
- категориите разходи да са включени в Договора да подкрепя с финансов инструмент;
- изборът на изпълнител за реализираните дейности (услуги и/или доставки, и/или строителство) да е извършен в съответствие с действащото национално и европейско законодателство;
- за тях да е налична адекватна одитна следа, включително да са спазени разпоредбите за наличност на документите по чл. 140 от Регламент (ЕС) No 1303/2013;
- да са отразени в счетоводната документация чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
- да са извършени за съфинансирани продукти и услуги, които са реално доставени, съобразно предварително заложените в Договора за предоставяне на финансова подкрепа изисквания;
- в случаите, когато обект на финансиране са мерки и операции, попадащи в обхвата на правилата по гържавните помощи, допустимостта на разходите е съобразена и с приложимите към помощта правила;
- да са извършени в съответствие с принципа на доброто финансово управление в съответствие с чл. 33 на Регламент (ЕС, Евратом) No 2018/1046;
- разходите са допустими за финансиране, ако са направени и платени между 1 януари 2014 г. и 31 декември 2023 г.;
- да са действително платени (т.е. да е платена цялата стойност на представените фактури или други първични счетоводни документи, включително стойността на ДДС), по банков път или в брой, не по късно от крайната дата на приключване наключения Договор за подкрепа с финансов инструмент;
- да могат да се установят и проверят, и да бъдат подкрепени от оригинални разходооправдателни документи.

2.4.5. Негопустими разходи

Общите негопустими разходи по ОПРР 2014-2020 за проекти, финансирани от ЕФРР, са

определени в Регламент (ЕС) No 1303/2013г., Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове, ПМС No 189/28.07.2016 за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмен период 2014-2020 и други приложими подзаконовни нормативни актове. Тези разходи включват:

- не са допустими за финансиране проекти, които са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение от страна на кредитополучателя до финансовия посредник, независимо дали всички свързани плащания са извършени от общината, или не;
- разходи, финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на ЕС или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионни и загуби от курсови разлики при обмяна на чужда валута с изключение случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- данък върху добавена стойност, освен когато е „невъзстановим“, съгласно Указания на МФДНФ No3/23.12.2016;
- закупуване на дълготрайни материални активи „втора употреба“;
- разходи за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти и други специално регламентирани в нормативната уредба;
- недопустими са и всички разходи, които не попадат в обхвата на допустимите разходи по конкретните процедури.

2.4.6. Третиране на Данък върху добавената стойност

Правилата за третиране на ДДС са разписани в Указания на министъра на финансите ДНФ-3/23.12.2016 г. за третиране на данък върху добавената стойност като допустим разход при изпълнение на проекти по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд на Европейския съюз и от Европейския фонд за морско дело и рибарство, за програмен период 2014-2020 г.

Бенефициентът/крайният получател определя ДДС като невъзстановим, когато:

бенефициентът/крайният получател не е регистриран по ЗДДС;

бенефициентът/крайният получател е регистрирано лице по чл.97а, чл.99 и чл.100, ал.2 по ЗДДС;

бенефициентът/крайният получател е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от посоченото в чл.97а, чл.99 и чл.100, ал.2 по ЗДДС, и стоките и услугите, финансирани по ОПРР 2014-2020 са предназначени за извършване на освободени доставки по глава четвърта по ЗДДС или безвъзмездни доставки на стоки и/или услуги в случаите, когато не са приравнени на възмездни доставки на основание на разпоредбите на чл.6 ал.3 и чл. 9 ал.3 от ЗДДС или дейности, за извършването на които бенефициента не е данъчно задължено лице, т.е различният изрично изброените в чл. 3, ал. 5, т. 1 и т. 2 от ЗДДС

бенефициентът/крайният получател е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от бенефициентът е регистрирано лице по чл.97а, чл.99 и чл.100, ал.2 по ЗДДС и правото на приспадане на данъчен кредит за получените доставки на стоки и/или услуги, финансирани по ОПРР 2014-2020, не е налице на основание чл.70, ал.1, т.4, 5 от ЗДДС

бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от бенефициентът е регистрирано лице по чл.97а, чл.99 и чл.100, ал.2 по ЗДДС и за доставки и стоки с характер на дълготрайни активи, включително на недвижими имоти, които ще се използват както за независима икономическа дейност, така и за цели, различни от неза-

висимата икономическа дейност (дейности, за извършването на които бенефициентът не е данъчно задължено лице по смисъла на чл. 3 ал. 5 от ЗДДС) е приложил разпоредбите на чл. 71а и чл. 71б от ЗДДС (в сила от 01.01.2017). В тези случаи като невъзстановим данък върху добавената стойност (допустим разход за финансиране по ОПРР 2014-2020) се третира размера на начисления за доставките данък върху добавената стойност, за който не е приспаднал данъчен кредит, тъй като е пропорционално относим към целите, различни от независимата икономическа дейност на бенефициента/крайния получател. Бенефициентите/крайните получатели са длъжни да водят подробна счетоводна отчетност, която да е достатъчна за установяване и проследяване на възстановим и невъзстановим данък върху добавена стойност по конкретен договор за безвъзмездна финансова помощ.

При подаване на първо искане за усвояване на кредит към финансовия посредник, крайните получатели следва да декларират (потвърдят) своя статут на регистрирано или нерегистрирано лице по ЗДДС. Регистрираните лица представят и удостоверение за регистрация по ЗДДС. Крайните получатели са задължени при промяна в статута си по ЗДДС с искане за усвояване на кредит, подадено след промяната, да подадат нова декларация относно изменението на обстоятелствата. За включения в искането невъзстановим (допустим) данък върху добавена стойност, крайните получатели представят на финансовия посредник копие от дневника за покупки, за съответните данъчни периоди по чл. 72, ал. 1 от ЗДДС, от които е видно, че не е ползвал данъчен кредит.

Крайните получатели следва да поддържат и предоставят информация за размера на невъзстановимия данък върху добавена стойност, който се включва като допустим разход по проекта.

2.4.7. Искане за усвояване на кредит. Представяне на фактура

Както беше споменато по-горе, към момента няма изготвени специални правила за отчитане на разходите по проектите, подкрепени с финансови инструменти. Изискванията към отчетността се съдържат в клаузите на Договора за кредит. Крайните получатели изготвят и представят на финансовия посредник фактура, с която искат плащане по Договора (усвояване на кредита), когато са налице предвидените в него условия.

Най-важното правило е във всеки разходооправдателен документ да са посочени наименованието и номера на проекта, в изпълнение на който е извършен разхода, и номера на Договора с финансовия посредник за отпуснатия кредит. От записа във фактурата трябва да става ясно за коя дейност се отнася плащането и връзката с предвиденото в количествено-стойностната сметка и/или с проекта. Счетоводната и отчетната система трябва да е организирана по начин, позволяващ ясна и недвусмислена проследимост на парите по проекта, независимо дали те се осигуряват по Договора за безвъзмездна финансова помощ, или по този с финансовия посредник за подкрепа с финансов инструмент. В тази връзка, както беше посочено по-горе, крайният получател трябва да поддържа детайлна аналитичност в счетоводните статии за реализираните инвестиции от една страна, и за използваните заемни средства от друга, с разделение на източниците на финансиране. За да се отговори на горните изисквания към документите, кредитополучателят трябва да поддържа регулярна и коректна отчетност на транзакциите и дейностите по проекта. Документирането им се осъществява в т.нар. „проектно досие“, което трябва да съдържа всички платежни нареждания и извлечения за извършените плащания към доставчиците/изпълнителите по съответната дейност, фактурите, въз основа на които е извършено плащането, договори, приемо-предавателни протоколи и пр., в зависимост от приложимото.

2.4.8. Документация към фактурата

Извършването на плащане от страна на общината (краен получател на подкрепата) към избран от нея изпълнител на дадена дейност се доказва с прилагане на документ. Такъв документ може да бъде преводно нареждане, извлечение от банкова сметка за нареждания и одобрен превод, фактурата от изпълнителя към възложителя за дължимото плащане с посочени реквизити съобразно КСС и/или други спецификации по договора между тях. Много е важно да има ясна отчетност за средствата – откъде са постъпили (какъв е техният източник – безвъзмездна финансова помощ, заем от финансов посредник, собствени средства и пр.) и за какво са разходвани. Разходите трябва да позволяват проследяване по дейности и за реализирането на всяка дейност каква доставка или услуга е извършена, от кого и при какви условия (цена със и без ДДС, гаранционни условия, ако е приложимо и пр.).

Към фактурата, с която общината иска усвояване на средства по Договора за кредит, се прилага заверено копие от договора с изпълнителя/гоставчика, в изпълнение на който е извършено плащането. Непосредствено след сключване на който и да е договор с изпълнител (по реда на ЗОП) на дейности по проекта, цялата документация по процедурата, включително самия договор и приложенията към него (включително Техническо и Ценово предложение), трябва да бъде предоставена на финансов посредник. Обърнете внимание! Финансовият посредник не извършва контрол и проверка за законосъобразност на процедурата; документацията за проведената процедура и за сключения договор му е необходима, за да проследи дали оферираните количества и характеристиките на стоката и/или услугата съответстват на гоставената / извършената, както и на фактурираното към възложителя (общината – краен получател на подкрепа).

В Детайлните правила на УО на ОПРР е уточнено, че финансовият посредник документира в съответствие с вътрешните си правила извършването на проверката за спазване на приложимото законодателство за възлагане на обществени поръчки от страна на крайния получател по отношение на сумите, заявени за плащане в исканията за усвояване на кредита, като съхранява документите за извършените проверки, включително с оглед предоставянето им на хартиен носител или по електронен канал при постъпило искане от страна на Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България или от УО на ОПРР.

2.4.9. Плащания по проекти с комбинирано финансиране

Траншовете със средства от финансов инструмент се извършват от финансов посредник към крайния получател или в негова полза във връзка с предстоящи и/или извършени плащания от страна на крайния получател (или плащания към контрагенти по договори в полза на крайния получател) съгласно предвиденото в Договора за предоставяне на финансиране от финансов посредник. Плащанията по оборотни кредити и лизингови договори се извършват съгласно условията, предвидени в оперативното споразумение и съответния договор.

Плащанията със средства от БФП се извършват от УО на ОПРР за възстановяване на средства по извършени от крайния получател разходи, свързани с допустими дейности, съобразно предвиденото в Договора за предоставяне на БФП, както и в съответствие с приложимите правила за законосъобразност и допустими разходи. Исканията за плащане от бенефициента към УО се подават задължително през ИСУН 2020, както следва:

- Авансово плащане от УО към бенефициента се превежда след одобрение на подадено искане за авансово плащане от бенефициента, в съответствие със заложените в Договора за безвъзмездна финансова помощ клаузи, и след представяне на изискуемите

документи, съгласно правилата на ОПРР 2014-2020 г. УО извършва проверка в съответствие с условията на Договора за БФП и приложимите правила на ОПРР.

- Бенефициентът подава искане за междинно плащане за частта БФП до УО на ОПРР през системата ИСУН 2020, като представя всички изискуеми документи, съгласно правилата на ОПРР 2014-2020 г. УО на ОПРР извършва необходимите проверки на подаденото от крайния получател искане за плащане в съответствие с правилата на ОПРР 2014-2020 г., НУИОПРР 2014-2020 г. и Договора за БФП относно дейностите и разходите, финансирани със средства от БФП, и извършва проверка на място при бенефициента за удостоверяване на физическото изпълнение (при приложимост).
- Аналогично, при подаване на искане за окончателно плащане през ИСУН по частта за безвъзмездна финансова помощ, бенефициентът и УО на ОПРР следват процедурата, приложима при подаване на искане за междинно плащане.

След постъпване на искане за междинно или окончателно плащане, финансовият посредник представя справка за извършените дейности и разходи, разплатени към крайния получател по бюджета от Договора за кредит. Справката се представя на хартиен носител или по електронен път при постъпило искане от страна на Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България или от УО на ОПРР.

2.4.10. Форма на регулярна отчетност

За разлика от Управляващия орган, финансовите посредници на Фонда за градско развитие не изискват представяне на месечни отчети по определен образец. Общините обаче трябва да представят тримесечните си и годишните си финансови отчети, тъй като съответният фонд осъществява мониторинг за финансовото състояние на общината и за напрежъка по проекта.

В края на периода (след погасяване на получения кредит) финансовият посредник ще извърши съпоставка на планираното и реално постигнатото, т.е. дали и до каква степен прогнозираните парични потоци са били реалистични.

2.4.11. Мониторинг и проверки на място, осъществявани от финансовия посредник и от Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България

Финансовият посредник проследява изпълнението на проекта от страна на крайния получател, като осъществява мониторинг по изпълнението на проекта по отношение на дейностите и разходите, финансирани чрез Фонда за градско развитие. За целта финансовият посредник извършва документални проверки и проверки на място по съответния проект, като документира резултатите от извършените проверки.

С цел гарантиране на възможността за извършване на проверки за недопускане на двойно финансиране и съответствие на извършените плащания с планираните дейности и разходи по Договора за БФП, финансовият посредник изисква, към всяко искане за усвояване на сума от кредита, крайният получател да прилага копия на хартиен или електронен носител на съответната строителна документация (включително протоколи за приемане на извършени СМР, образец 19), потвърждаваща целевото използване на средствата по проекта. Документацията се съхранява от финансовия посредник с оглед възможността от извършване на проверки, включително чрез представяне на документите на Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България и УО на ОПРР при необходимост.

Документацията, докладите и резултатите от проверки на място се съхраняват от финансовия посредник и при необходимост се представят на Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България, на УО на ОПРР, на Одитния орган и на други национални

и европейски контролни и одитни органи.

Мониторингът, извършван от финансовия посредник, се осъществява в съответствие с приложимите Регламенти за Европейските структурни и инвестиционни фондове, Инвестиционната стратегия, Оперативното споразумение, сключено с Фонд мениджъра, вътрешните процедури на Фонда за градско развитие и договора за кредитно финансиране. Финансовият посредник може да извършва документална и физическа проверка/и на мястото на изпълнение на проекта (в зависимост от етапа на изпълнение) при подаване на искания за усвояване по кредита, по време на изпълнението на проекта. Загължителни проверки на ниво краен получател се извършват при съмнение за поведение, включващо нередност или измама.

Фонд мениджъра на финансовите инструменти в България може да извършва проверка на място на проекта с комбинирано финансиране, включително във връзка с верифициране на разходи на Фонда за градско развитие при отправено искане за втори или последващ транш от Фонда към Фонд мениджъра, в случаите, когато по отношение на подкрепата чрез финансовия инструмент:

- а) на ниво Фонд за градско развитие не са налични разходооправдателни документи, доказващи предоставянето на подкрепата от Фонда за градско развитие за проекта, както и за целевото използване на финансирането в съответствие с приложимото право; и/или
- б) когато има доказателства, че документите, налични на ниво Фонд за градско развитие не дават верен и точен отчет за предоставеното финансиране;
- в) при ад-хок проверка или в случай че проектът попадне в извадка за проверка на място;
- г) в случай на сигнал или съмнение за нередност или измама.

УО на ОПРР също осъществява мониторинг и проверки за изпълнението на проекта. Той осъществява независим контрол по:

- изпълнението на сключения договор за подкрепа чрез финансов инструмент в съответствие със съгласувани вътрешни правила (ако е приложимо) и утвърдени системи за контрол;
- изпълнението на договора за подкрепа чрез безвъзмездна финансова помощ (съгласно разпоредбите на сключения Договор за БФП).

В допълнение, УО на ОПРР извършва проверки по сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ както следва:

- след подаване на искане за междинно/окончателно плащане;
- при съмнение за нередност, проверка за установяване на двойно финансиране или
- по решение на УО на ОПРР.

УО на ОПРР може да извърши проверка на място през периода на устойчивост, при спазване на изискванията на чл. 71 от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

2.4.12. Изпълнение на индикаторите

Погобно на Управляващия орган, финансовите посредници също следят за изпълнение на индикаторите. Става въпрос за индикаторите, които общината – краен получател на подкрепа от Фонда за градско развитие, е посочила като приложими за нейния проект в апликационната форма (съответно Формуляр за кандидатстване или Искане за кредит). В края на периода, т.е. след позасяване на всички загължения към фонда, финансовият посредник ще провери дали заложените по съответния индикатор стойности са постигнати. Затова е важно общините да осъществяват регулярен мониторинг и да събират документи, с които да удостоверяват изпълнението на тези индикатори. В зависимост от индикатора и от естеството на проекта, наблюдението и регистрирането на съответните стойности, респ. тяхното документирание, може да се случва ежедневно, ежеседмично, ежемесечно и пр. Тоест, важно е регулярно да се генерират документи, удостоверяващи изпълнението на индикаторите, ако такива не се съставят по друг повод.

2.5. Правила за съхранение и архивиране на информацията за разходване на средства от финансови инструменти

Финансовите посредници нямат изрични правила и указания за съхранение и архивиране на информацията за разходените от финансови инструменти средства. Затова е препоръчително кредитополучателите да следват изискванията на Управляващия орган на ОПРР и разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Независимо от това крайните получатели трябва да се придържат към обичайната практика за въвеждане на данни в счетоводните системи при спазване на принципите за регулярна и коректна отчетност.

Всички искания за усвоявания към финансовия посредник, протоколи, фактури, банкови извлечения и платежни нареждания, свързани с реализиране на проекта, се съхраняват освен на електронен и на хартиен носител минимум за срока на изпълнение на проекта и до пълното погасяване на кредита.

Крайните получатели следва да поддържат адекватна одитна пътека за проследяване изпълнението и приключването на всяка една дейност по проекта. Това е свързано с наличието на архив, както в хартиен вид, така и на електронен носител, с подходящ регистър и описи за водене на документацията.

В случай че при проверка на документацията към искане за усвояване на кредит финансовият посредник установи извършване на дейности и/или плащания, осъществени след датата на приключване на проекта, то разходите за тези дейности няма да бъдат потвърдени и ще останат за сметка на Бенефициента.

Крайният получател е длъжен да допусне Управляващия орган, Сертифициращия орган, националните одитиращи органи, Европейската комисия, Европейската служба за борба с измамите, Европейската сметна палата и/или техни представители и външни одитори, извършващи проверки, да проверяват, посредством проучване на документацията му или чрез проверки на място, изпълнението на проекта, и да проведат пълен одит, при необходимост, въз основа на разходооправдателните документи, приложени към счетоводните отчети, счетоводната документация и други документи, свързани с финансирането на проекта. Тези проверки могат да се провеждат в срок до три години след приключването на оперативната програма по отношение на договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския Съюз в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) No 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година, както и до приключване на евентуални административни, следствени или съдебни производства.

Съгласно чл. 71 от Регламент (ЕС) No 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г., е налице 5-годишен период на устойчивост на постигнатите резултати по проекта, считано от датата на крайното плащане от УО на ОПРР 2014-2020г. към бенефициента. В периода на устойчивост той следва да поддържа постигнатите резултати по проекта във вида на тяхното приемане от УО на ОПРР 2014-2020 г. при проверката по искането за окончателно плащане. В този период Бенефициентът/крайният получател няма право да променя собствеността на активите по проекта, освен в случаите, когато собствеността се прехвърля на общинско дружество или държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон, в качеството му на второстепенен разпоредител с бюджетни средства към Бенефициента/крайният получател. Както беше спомената по-горе, във връзка с доказване изпълнението на заложените по проекта индикатори, крайните получатели трябва да генерират документация (където е приложимо) и да поддържат бази данни (информация) за посетители, проведени събития, както и за друга количествена и качествена информация, съобразно естеството на финансирания проект.

В случай че се наложи в отговор на отправено искане от финансовия посредник кредитополучател да предостави справка или друг документ, е препоръчително, когато същият не е оригинал, да бъде заверен с подпис на лицето, представляващо кредитополучателя.

2.6. Погасяване на средства по финансови инструменти

Погасяването на средствата по финансовия инструмент следва обичайните принципи за погасяване на банкови кредити в България. За целта общината трябва да открие отделна сметка при съфинансиращата банка и има ангажимент да осигурява наличност по сметката за обслужване на месечните задължения, равномерно и пропорционално, към Фонда и към съфинансиращата банка.

В общия случай погасяването на получените по финансовия инструмент средства се осъществява в съответствие с приложения към Договора с финансовия посредник погасителен план. Образец на погасителен план с плащания по главницата на равни вноски е показан на таблицата по-долу. Условието по примерния кредит са: цена (усвоена сума) – 100 000.00 лева, дата на ефективно усвояване – 25.04.2020 г., годишна лихва – 5%, срок на кредита – 5 години (60 месеца) с 2 години гратисен период. Следва да се има предвид, че показаният по-долу погасителен план е само примерен. Банките (финансовите посредници), съобразно естеството на инвестицията (проекта), риска, обезпеченията, очакваната възвращаемост, нуждите и възможностите на общината може да предлагат различни схеми за връщане на отпуснатите средства.

Таблица 1. Примерен погасителен план

Бр.	Пажежна дата	Размер на вноската, лв.	Лихва, лв.	Изплатена част от главницата, лв.	Оставаща част от главницата, лв
1	01.06.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
2	01.07.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
3	01.08.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
4	01.09.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
5	01.10.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
6	01.11.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
7	01.12.2020	416.67	416.67	0.00	100 000.00
8	01.01.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
9	01.02.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
10	01.03.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
11	01.04.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
12	01.05.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
13	01.06.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
14	01.07.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
15	01.08.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00

16	01.09.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
17	01.10.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
18	01.11.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
19	01.12.2021	416.67	416.67	0.00	100 000.00
20	01.01.2022	416.67	416.67	0.00	100 000.00
21	01.02.2022	416.67	416.67	0.00	100 000.00
22	01.03.2022	416.67	416.67	0.00	100 000.00
23	01.04.2022	416.67	416.67	0.00	100 000.00
24	01.05.2022	416.67	416.67	0.00	100 000.00
25	01.06.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	97 222.22
26	01.07.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	94 444.44
27	01.08.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	91 666.67
28	01.09.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	88 888.89
29	01.10.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	86 111.11
30	01.11.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	83 333.33
31	01.12.2022	2 980.33	202.55	2 777.78	80 555.56
32	01.01.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	77 777.78
33	01.02.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	75 000.00
34	01.03.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	72 222.22
35	01.04.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	69 444.44
36	01.05.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	66 666.67
37	01.06.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	63 888.89
38	01.07.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	61 111.11
39	01.08.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	58 333.33
40	01.09.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	55 555.56
41	01.10.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	52 777.78
42	01.11.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	50 000.00
43	01.12.2023	2 980.33	202.55	2 777.78	47 222.22
44	01.01.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	44 444.44
45	01.02.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	41 666.67
46	01.03.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	38 888.89
47	01.04.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	36 111.11
48	01.05.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	33 333.33
49	01.06.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	30 555.56

50	01.07.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	27 777.78
51	01.08.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	25 000.00
52	01.09.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	22 222.22
53	01.10.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	19 444.44
54	01.11.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	16 666.67
55	01.12.2024	2 980.33	202.55	2 777.78	13 888.89
56	01.01.2025	2 980.33	202.55	2 777.78	11 111.11
57	01.02.2025	2 980.33	202.55	2 777.78	8 333.33
58	01.03.2025	2 980.33	202.55	2 777.78	5 555.56
59	01.04.2025	2 980.33	202.55	2 777.78	2 777.78
60	01.05.2025	2 980.33	202.55	2 777.78	0.00
	ОБЩО	117 291.80	17 291.80	100 000.00	

Обслужването на кредита ще се извърши на 60 вноски. През първите две години се изисква само плащане на лихвата върху цялата сума. Тоест, при заем от 100 000 лева при годишна лихва от 5%, месечната дължима сума в продължение на 24 месеца ще е 416,67 лв. След това се изчислява сумата за погасяване на главницата и тази за месечната лихва, така че кредитополучателят да плаща една и съща вноска за целия срок на погасителния план. Кalkулациите показват, че за да се отговори на това условие (плащане на равни месечни вноски), крайният получател трябва да връща по 2980.33 лв. месечно, от които 202.55 лева лихва и 2 777.78 лв. за погасяване на главницата. В края на 60-тия месец (в края на погасителния период), кредитополучателят няма да дължи нищо на банката. Практиката до момента показва, че гратисният период на проектите по ОПРР обикновено е до 3 години. При определянето му се има предвид срока за реализиране на инвестицията (за усвояване на кредита) и моментът, от който се очаква проектът да започне да генерира приходи. Отделно се предвижда и малък буферен период, в случай на непредвидени обстоятелства (забава при избора на изпълнител, забава в строителните дейности и пр.). Може би тук е мястото да се спомене, че финансовите посредници нямат интерес да искат връщане на заема, преди проектът да е започнал да генерира приходи, тоест нямат интерес да поставят общината в затруднена ситуация. Погасяването на отпуснатия заем може да се извърши предсрочно, преди крайната дата в погасителния план.

2.7. **Неизпълнение и принудително изпълнение по договори за финансови инструменти**

Клаузите за неизпълнение и принудително изпълнение по договорите с финансовите посредници за подкрепа чрез финансови инструменти са много сходни с тези на търговските банки, управляващи средствата от Фонда за градско развитие. Възможно е във всеки индивидуален Договор да има специални клаузи, които да са приложими за съответния кредитополучател и проект.

При забава до 90 дни се налагат финансови санкции (начисляват се наказателни лихви). Възможно е преговаряне на текущите условия при системно неспазване на сроковете (например при затруднения на общината, при забава в сроковете за реализиране на проекта, при забава или по-ниска възвръщаемост на инвестицията).

При забава над 90 дни, финансовият посредник провежда вътрешно обсъждане дали да пристъпи към предсрочна изискуемост на задължението (чрез принудително изпълнение). На този етап се водят преговори с кредитополучателя, за да се установи дали е възможно дългът да бъде реструктуриран. В краен случай финансовият посредник има право да се удовлетвори за дължимото, но неплатено, чрез продажба на обезпечението и да прекрати Договора за подкрепа с финансов инструмент.

Раздел III.

Практически казуси и предизвикателства

Първата редакция на настоящия Наръчник е изготвена през юни 2020 г. – горе-долу една година след сключване на първия Договор за предоставяне на подкрепа с финансов инструмент. Това означава че общините тепърва предстои да споделят практически казуси и предизвикателства при изпълнението на проекти, реализирани с комбинирана подкрепа или само с финансов инструмент. Независимо от това в настоящия раздел са представени някои казуси и предизвикателства, които могат да помогнат за или да служат за отправна точка за последващи дискусии при преодоляването на проблем в практиката. Тук отново следва да се напомни, че който и да е Наръчник, Ръководство и Насоки не може да изложи и обсъди всички възможни проблеми и предизвикателства, които могат да възникнат. Реализираните проекти са различни; предвидените дейности – също; отделните доставчици и изпълнители имат различен подход и решение на възложената работа. Затова колкото крайни получатели и проекти има, толкова и казуси и предизвикателства. Затова, когато общината се сблъска с проблем, за който не може веднага да намери решение, е горещо препоръчително да се свърже с финансовия посредник и да го обсъдят.

ЛИПСА НА ОПИТ

И все пак основното предизвикателство за реализиране на проекти от общ публичен интерес с комбинирано финансиране чрез безвъзмездна финансова помощ и финансов инструмент, или само с финансов инструмент, е липсата на опит не само сред крайните получатели, но и сред всички засегнати по един или друг начин от проекта страни, е да се осмисли нуждата, ефектите и устойчивостта на финансирания обект. Когато същите не са ясно идентифицирани при разработването на проекта и кандидатстването за финансиране, възникват проблеми с изпълнението. Затова е препоръчително преди формалното стартиране на проекта да се проведе гъвкава и внимателна дискусия с кмета, с общинската администрация и с всички заинтересовани лица за това какво предстои, как ще се реализира, каква е ролята на всяка страна и какви ефекти могат да се очакват в бъдеще.

КАЗУС: ШИРОКА ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА

В подкрепа на този подход могат да бъдат дадени конкретни примери. Първо, сравнително малка община – получател на подкрепа от финансов посредник за реализиране на проект, предполагащ реконструкция и реновация на паметник от национално значение – бивше начално училище в центъра на града, построено през 1932 г. Много добър екип извършва антропологически и социологически анализ, за да отговори на въпроса „за какво може да се ползва страдата?“ Извършва се анализ с цел резултатите от него да обединят желанията, ползите и рисковете както за общинската администрация и кмета, така и за бизнеса в града и за други заинтересовани страни.

**КАЗУС: ЛИПСА
НА ИНТЕРЕС
КЪМ ИДЕЯ**

Друг пример. Отново сравнително малка община. Разработва проект, за който съществува ясна цел, свързана с почитане на българската история, със силен национален и емоционален заряд. За съжаление, обаче, липсата на интерес към идеята от местни и външни посетители, бизнес и други партньори, води до преостойносттаване и отпадане на някои дейности, които са предвиждали привличане на посетители. Идентифицирането на слабост в проектната идея на сравнително ранен етап спестява на общината трудности и неудобство както при реализиране на проекта, така и за генериране на необходимите за обслужване на заема средства.

**КАЗУС: ЛИПСА
НА КАПАЦИТЕТ
ЗА ПРОМЯНА**

Трети пример. Сравнително голяма община със солиден опит в реализирането на мащабни инфраструктурни проекти. Екипът на общинската администрация работи по големи проекти и има големи амбиции, подкрепяни от финансовата сила на общината. Независимо от това в проектна идея липсва задълбочен анализ на дългосрочните ползи и на необходимите организационно-административни промени, които трябва да се извършват, за да бъдат усилията не моментни, а да покриват и да устоят на 10 годишен период на кредитно финансиране. В този смисъл важно е не само проектът да има потенциал на носи приходи; важно е с реализирането му общината да има желание, капацитет и ресурс да се променя, за да може да реализира ползите, които инвестицията се очаква да донесе.

**БЮДЖЕТНА
ИЛИ ИЗВЪН-
БЮДЖЕТНА
СМЕТКА**

Във връзка със сключване на Договора с финансовия посредник, някои общини не са сигурни дали средствата, получени като финансов инструмент, следва да постъпват в бюджетната или в извънбюджетна сметка. Еднозначен отговор на този въпрос не може да бъде даден. Когато проектът се финансира само с финансов инструмент, тогава парите могат да постъпват в извънбюджетна сметка. Когато обаче проектът е с комбинирано финансиране, т.е. с БФП и с финансов инструмент, средствата от двата източника могат да постъпват и в бюджетна, и в извънбюджетна сметка. Всяка община е свободна да прецени по коя сметка да постъпват сумите. За финансовия посредник е важно източниците на финансиране и извършените разходи да бъдат надлежно документирани и проследими.

**ЕДНО И СЪЩО
ОБЕЗПЕЧЕНИЕ
ПО ДВА
КРЕДИТА**

В общия случай за отпускане на кредит под формата на финансов инструмент общината трябва да представи обезпечение. Много често за такова обезпечение служат бъдещите собствени приходи (възможно е общински имот също да бъде предложен за обезпечение). Когато иска и съответно получава заем от друг източник, много е възможно общината да реши отново да предложи собствените приходи като обезпечение срещу получаване на заем от другия кредитор. В такива ситуации, както беше казано по-горе, много е важно общината да се уведоми финансовия посредник за обстоятелствата около кандидатстването, обезпечаването и получаването на другия кредит.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МОСТОВО ФИНАНСИРАНЕ

ОГРАНИЧЕНИЕ ЗА ДЪЛГ НЕ 15%, А 18%

Едно предизвикателство за общините при комбинирано финансиране е клауза в Договора за безвъзмездна финансова помощ, която предвижда извършване на междинно плащане след получаване на Акт 15. Тоест след извършване на голяма част от строително-монтажните работи, респ. след необходимостта от разплащане със съответния изпълнител. В такива ситуации общините могат да изпитат затруднение с осигуряването на оборотни средства за разплащане със строителите (и/или с дргуи доставчици), предвидени за финансиране с безвъзмездна финансова помощ. А със средства от финансовия инструмент не могат да се покриват разходи, предвидени за плащане по Договора за БФП. Затова е препоръчително общината да помисли за мостово финансиране от друг източник на възможно най-ранен етап от срока за изпълнение на проекта, или да прецени дали ще може да ползва собствени средства за такива разплащания.

Законът за публичните финанси¹¹ въвежда ограничения към размера на общинския дълг. Съгласно текстовете на чл. 32, ал. 1 „Годишният размер на плащанията по общинския дълг за всяка община във всяка отделна година не може да надвишава 15 на сто от средногодишния размер на собствените приходи и общата изравнителна субсидия за последните три години, изчислен на базата на данни от годишните отчети за изпълнението на бюджета на общината“. Законът за държавния бюджет за последните две години, обаче, разрешава дългът да нараства до 18%, когато той е образуван във връзка с реализиране на проекти, финансирани с финансови инструменти от ЕСИФ. Ето точния текст от Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г.¹² (чл. 82, ал. 5): „През 2020 г. общините могат да поемат дълг извън ограниченията по чл. 32, ал. 1 от Закона за публичните финанси чрез заеми, предоставени им от финансови посредници в изпълнение на финансов инструмент, управляван от „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ - ЕАД, като годишният размер на плащанията на общината за всяка година по всички видове заеми, без тези по ал. 3, по чл. 81, ал. 4 и по чл. 32, ал. 5 от Закона за публичните финанси, и без плащанията по ЕСКО договорите по ал. 1, не може да надвишава 18 на сто от средногодишния размер на собствените приходи и общата изравнителна субсидия за последните три години, изчислен на базата на данни от годишните отчети за изпълнението на бюджета на общината“. Поради тази причина силно препоръчително е общините да следят разпоредбите на Закона за държавния бюджет за всяка календарна година.

¹¹ Закон за публичните финанси, Обн. ДВ. бр.15 от 15.02.2013 г., посл. изм. и поп. ДВ. бр.91 от 14.11.2017 г.

¹² Закон за Държавния бюджет на Република България за 2020 г., Обн. ДВ. бр.100 от 20.12.2019 г., посл. изм. и поп. ДВ. бр.44 от 13.05.2020 г.

